



**TURUN  
YLIOPISTO**

# **Koulumuistojen vaikutus opettajuuden rakentumiseen**

ROKL0742

kandidaatintutkielma

Laatija(t):

Veeti Huttunen

Patrik Annala

11.3.2025

Rauma

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu  
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

**Oppiaine:** Kandidaatintutkielma

**Tekijä(t):** Veeti Huttunen ja Patrik Annala

**Otsikko:** Koulumuistojen vaikutus opettajuuden rakentumiseen

**Ohjaaja(t):** yliopistotutkija Teija Koskela

**Sivumäärä:** 29 sivua

**Päivämäärä:** 11.3.2025

**Tässä tutkimuksessa tarkastellaan peruskoulun opettajien koulumuistojen vaikutusta opettajuuden rakentumiseen. Tavoitteena on selvittää, miten opettajien omat koulumuistot ja oppimisympäristöt ovat vaikuttaneet heidän ammatilliseen identiteettiinsä. Aineisto kerättiin laadullisella tutkimusotteella sähköisen kyselylomakkeen avulla, johon vastasi kahdeksan opettajaa eri puolilta Suomea. Vastaukset analysoitiin sisällönanalyysillä. Tulokset osoittavat, että koulumuistoilla on keskeinen rooli opettajan ammatillisen identiteetin muotoutumisessa. Positiiviset muistot ovat ohjanneet pedagogisia valintoja, kun taas negatiiviset kokemukset ovat vaikuttaneet toimintatapojen välttämiseen. Erityisesti vuorovaikutustaidot, palautteen antaminen ja oppimisympäristön viihtyvyys nousivat keskeisiksi teemoiksi. Tutkimus tukee aiempia tutkimuksia ja korostaa tarvetta reflektoida omia koulumuistoja opettajankoulutuksessa.**

**Avainsanat:** Opettajuus, koulumuistot, reflektio, oppimisympäristö, luokkailmapiiri

## **Sisällysluettelo**

<b>1</b>	<b>Johdanto</b>	<b>4</b>
<b>2</b>	<b>Opettajuus</b>	<b>6</b>
2.1	Koulumuistot opettajuuden pohjana ja rakentajana	8
2.2	Reflektio opettajuuden kehityksen lähtökohtana	9
2.3	Oppimisympäristö ja kouluilmapiiri	9
<b>3</b>	<b>Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset</b>	<b>11</b>
<b>4</b>	<b>Menetelmät</b>	<b>12</b>
4.1	Aineiston keruu	12
4.2	Aineiston analyysi	13
4.3	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	13
<b>5</b>	<b>Tulokset</b>	<b>16</b>
<b>6</b>	<b>Pohdinta</b>	<b>22</b>
6.1	Tulosten analysointi	22
6.2	Jatkotutkimus ja yhteenveto	26
<b>7</b>	<b>Lähdeluettelo</b>	<b>27</b>
	<b>Liitteet</b>	<b>29</b>
	Liite 1. Tutkimuksen saatekirje	29
	Liite 2. Kyselylomake	29

# 1 Johdanto

Tässä tutkimuksessa käsitellään peruskoulun opettajien koulumuistojen vaikutusta opettajuuden kehittymiseen. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisia vaikutuksia omien koulumuistojen, oppimisympäristöjen ja luokkailmapiirin sekä opettajuuden kehittymisen välillä on. Opiskelemme kolmatta vuotta luokanopettajiksi, joten koemme oman opettajuuden ja sen kehittymisen reflektoinnin ja pohtimisen olevan todella ajankohtaista ja merkityksellistä.

Jokaisella yksilöllä on lähes varmasti erilaisia muistoja omista peruskoulun opettajistaan. Nämä muistot toimivat luokanopettajaksi opiskelevilla ja virassa työskentelevillä opettajilla pohjana ja esimerkkinä siitä, millaista hyvä opettajan toiminta on (Körkkö, 2013). Aiheesta on paljon aikaisempaa tutkimusta, mutta opinnoissamme ei ole juurikaan painotettu omien koulumuistojen reflektoinnin tärkeyttä konkreettisesti. Uiton (2011) mukaan opettajan työssä omien koulumuistojen reflektointi on tärkeää, jotta opettaja voi olla esimerkillisessä vuorovaikutussuhteessa oppilaidensa kanssa. Tämän vuoksi koemme tutkimuksen olevan tärkeä ja ajankohtainen oman opettajuuden rakentamisen näkökulmasta.

Käsite opettajuus on monipuolinen ja laajasti kattava. Opettajuuden rakentumista ja sitä, miten opettajan omat koulumuistot vaikuttavat opettajuuden rakentumiseen on tutkittu monissa eri tutkimuksissa. Esimerkiksi Heikkilä ym. (2012) ovat tutkineet yhteyttä opettajan omien koulumuistojen ja oman opettajaidentiteetin kehityksen välillä. Avaamme tätä syvemmin teoriaosuudessa. Tutustuimme aihetta koskeviin tutkimuksiin ja niiden teoriataustoihin laajasti, jotta kykenisimme tutustumaan aiheeseen useasta eri näkökulmasta.

Tulevina opettajina on tärkeää, että pystymme tarkastelemaan ja pohtimaan erilaisia syitä toimintamme taustaksi. Jo ennen opiskeluvuosiamme sijaisuuksia tehdessä olemme kokeneet omien koulumuistojen pohtimisen ja reflektoinnin olevan tärkeää oman professionaalisen identiteetin kehittymisen kannalta. Mielestämme on tärkeää, että jo opintojen aikana tuleville opettajille annettaisiin työkaluja, joilla hyödyntää omien koulumuistojen reflektointia opettajuuden kehittämisessä. Vaikka aiheesta on paljon

aikaisempaa tutkimusta, koemme tutkimuksen olevan tarpeellinen aiheen vähäisyyden vuoksi opinnoissamme. Tutkimuksessamme emme yritä varsinaisesti avata uusia näkökulmia, vaan tuottaa lisää tutkimusdataa aikaisempien tutkimusten tueksi. Yritämme kuitenkin tutkimuksellamme välittää lukijalle selkeän kuvan siitä, millainen yhteys omilla koulumuistoilla on tai voi olla oman opettajaidentiteetin kehittymiseen.

## 2 Opettajuus

Opettajuus on moniulotteinen käsite, johon liittyy opettajan oma ajatus- ja arvomaailma, käytännön osaaminen työssä ja opettajan tulevaisuuskuva (Hietala, 2021). Opettajuuden jakaminen tiettyihin teemoihin vaihtelee tutkimusajankohdan ja aikakauden mukaan. Koski-Heikkinen ja kumppanit (2014) jakavat opettajuuden neljään teemaan, jotka ovat sisällön osaaminen, pedagoginen tietotaito, työelämän ja vapaa-ajan tasapainottaminen ja taito kehittyä. Jokaisen opettajan ammatti-identiteetin kehittymisen kannalta on tärkeää, että on avoin muutokselle ja kehitykselle.

Luukkainen (2005) esittää opettajuuden olevan kuva opettajan työstä. Tämä kuva on alati muovautuva yhteiskunnan jatkuvasti kasvavien odotuksien opettajaa työtä kohtaan ja arjessa tarvittavien perustaitojen takia. Opettajuus käsitteenä on yhteiskuntalähtöinen ja jokainen yksilö toteuttaa sitä omien arvojensa, näkemyksiensä ja merkityksiensä kannalta parhaalla näkemällensä tavalla (Luukkainen, 2005). Opettajuus on siis yhteiskunnallinen käsite, mutta yksilöiden kohdalla opettajuus on subjektiivista. Maunumäki ja Valtonen (2022) esittävät, että opettajan tehtävänä on edistää opiskelijoiden vastuullisuutta, huolenpitoa, myötätuntoa, tasapainoisuutta ja yhteisöllisyyttä. Teoksessaan he korostavat opettajuuden arvolähtöistä ulottuvuutta.

Opettajuus on vahvasti kulttuuri- ja yhteiskuntasidonnaista. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisessa valtiossa tai kulttuurissa on omat normit, käytänteet ja odotukset opettajuudelle (Luukkainen, 2005). Yhteiskunnan muuttuessa sen mukanaan tuomat uudistukset edellyttävät myös opettajuuden muutosta. Jos opettajuus ja opettajan tehtäväkuva ei muutu yhteiskunnan uudistumisen mukana, tulee se olemaan ristiriidassa itse yhteiskunnan kanssa. Tämän takia yhteiskunnan uudistumisen myötä myös opettajuuden kehittyminen ja muovautuminen on välttämätöntä (Luukkainen, 2005). Opettajuus myös kärsii yhteiskunnan muuttuessa. Maunumäki ja Valkonen (2022) kritisoivat teoksessaan opettajuuden kaventumista määrällisten mittareiden ja yritysmaailman logiikan mukaiseksi. He myös pohtivat teoksessaan jatkuvan muutoksen negatiivisia vaikutuksia opettajuuteen. Jatkuvan

kehityksen ja muutoksen alla laaja-alainen ajattelu ja moninäkökulmaisuus voi olla jopa uhattuna ja täten myös opettajuus (Maunumäki & Valkonen, 2022).

Yhteiskuntasidonnaisuuden lisäksi opettajuus on myös vahvasti sidonnainen aikaan. Laineen (2004) mukaan erilaiset opettajatyypit ovat pysyneet vuosien mittaan suhteellisen muuttumattomina, mutta opettajankoulutuksen tulisi laajentaa näköpiiriään jatkuvan kehityksen mahdollistamiseksi. Opettajan pedagoginen osaaminen ja ammatti-identiteetin kehittyminen ovat jatkuvasti vuorovaikutuksessa muuttuvan yhteiskunnan kanssa (Laine, 2004). Opettajan ammattitaito perustuu teoreettiseen osaamiseen, joka kattaa opetuksen lisäksi omien taitojen kehittämisen ja koulu yhteisön jatkuvan kehittämisen. Opettajan on oltava oman alansa erikoisasantuntijana, joka kehittää osaamistaan jatkuvasti ja mukautuu työelämän sekä tiedon ja oppimisen käsitysten muutoksiin. Maunumäen ja Valtosen (2022) mukaan syvälinen ja merkityksellinen oppiminen vie aikaa. He myös korostavat ajan ja syvällisen oppimisprosessin tärkeyttä opettajuuden näkökulmasta.

Koulumuistot ovat kriittisessä roolissa opettajaidentiteetin rakentumiselle. Ne ovat pohja oman ammatti-identiteetin rakentumiseen. Identiteetti muodostuu henkilön oman ja muiden tulkinnan pohjalta siitä kuka henkilö on. Identiteetti pohjautuu jatkuvaan itsearviointiin ja kokemuksen uudelleen tulkitsemiseen. Tämä kehitys jatkuu elämänvaiheittain, jossa henkilön identiteetti muovautuu kriiseistä selviytymisellä ja itsensä ja muiden kanssa kommunikatiivisena vuorovaikutuksella (Lindblom-Ylänne & Nevgi, 2009). Omien koulumuistojen pohjalta opettajat rakentavat ideaalisen professionaalisen minänsä, joka on heidän mielestään niin sanottu täydellinen opettaja (Körkkö, 2013).

Opettajuuden kehittäminen on tärkeää, jotta opettaja pystyy kehittämään omaa ammattiosaamistaan. Opettajuus rakentuu opettajan opetustyössään kokemien kokemusten perusteella ja tämä ohjaa opettajan tapaa työskennellä opettajana ja identiteetin kehitystä (Luukkainen, 2005). Toisaalla opettajuutta luonnehditaan kolmiulotteiseksi kokoonpanoksi: 1. ulottuvuus on professionaalinen ulottuvuus, 2. ulottuvuus liittyy siihen kouluun, jossa opettaja on töissä ja 3. ulottuvuus on henkilökohtainen ulottuvuus (Day & Gu, 2007). Ensimmäiseen ulottuvuuteen liittyvät odotukset sosiaalisesti ja poliittisesti hyvästä, koulutetusta ja ihanteellisesta opettajasta. Toinen ulottuvuus kattaa koulun, jossa opettaja

toimii, ja siihen vaikuttavat olosuhteet, johtamisen laatu, tarjottu tuki ja siellä saatu palaute. Kolmas ulottuvuus on henkilökohtainen ja liittyy opettajana yksityiseen elämään. Nämä kaikki kolme ulottuvuutta toimivat yhteydessä toisiinsa eri tavoilla (Day & Gu, 2007). Maunumäki ja Valtonen (2022) taas kuvaavat opettajuuden pohjautuvan arvolähtöiseen toimintaan ja niiden toteuttamiseen.

## **2.1 Koulumuistot opettajuuden pohjana ja rakentajana**

Koulumuistojen vaikutusta opettajuuden rakentumiseen on tutkittu laajasti. Monissa tutkimuksissa on noussut esille, että kouluaikaiset muistot ovat olleet rakentamassa opettajuutta jo opiskeluaajoista alkaen. Luokanopettajien opettajuuden kehittyminen alkaa jo ennen opintojen alkua. Jokainen yksilö luo omien muistojensa pohjalta kuvan ideaaliopettajasta ja lähtevät tätä kautta pohtimaan omaa opettajuuttansa (Hietala, 2021). Opettajilla on suuri vaikutus oppilaidensa elämään ja kokonaisvaltaiseen kehitykseen kykeneväksi osaksi yhteiskuntaa. Opettajien toiminta vaikuttaa siihen, millaisiksi oppilas kokee omat taitonsa ja kykynsä. Oppilaat ottavat mallia opettajasta ja usein katsovat tätä ylöspäin. Yksittäiset sanat, eleet ja ilmaukset saattavat elää vuosia oppilaiden mielessä. Tällaisten muistojen kautta opiskelijalle on muodostunut myös kuva siitä, millainen on hyvä opettaja. Nämä muistot ovat usein ohjaamassa ammatinvalintaa ja omat opettajat voivat toimia roolimalleina ja ohjenuorina oman opettajuuden rakentumisessa (Heikkilä;Uusiautti;& Määttä, 2012, ss. 217 - 218).

Heikkilä, Uusiautti ja Määttä (2012) tutkivat opettajaopiskelijoiden ammatillisen identiteetin kehittymistä ja kehittymisen yhteyttä heidän koulumuistoihinsa. Tutkimuksen keskeinen tulos oli, että koulumuistoilla on kriittinen rooli ammatillisen opettajuuden kehittämisessä. Koulumuistot toimivat ammatillisen identiteetin rakentumisessa siten, että opiskelijat lähtevät rakentamaan toimintamalleja ja ideaali opettajaminäänsä omien muistojensa pohjalta: Millaisia toimintamalleja ja tapoja halutaan hyödyntää ja mitä vältellä. Nämä toimintamallit voivat olla esimerkiksi opetusmenetelmiä, vuorovaikutus- ja käyttäytymismalleja. Beijaard ym. (2004) ovat tutkimuksessaan todenneet samanlaisia yhteyksiä koulumuistojen ja opettajuuden kehittymisen välillä.

## 2.2 Reflektio opettajuuden kehityksen lähtökohtana

Opettajan toiminta ja ajattelu ovat toisiinsa vahvasti sidonnaisia. Näiden yhteinen toiminta on kuitenkin jokaisella yksilöllä erilaista. Opettajan toimintaa voidaan havainnoida ulkopuolelta helposti, mutta opettajan ajattelua toiminnan taustalla on vaikeampi arvioida ja havainnoida. Vielä enemmän piilossa taustatekijänä on opettajan omien käytännön kokemusten ja koulutuksen pohjalta muodostunut tieto.

Opettajan jatkuva itsearviointi ja reflektio on tärkeässä roolissa opettajuuden kehittämisessä ja vahvistumisessa. Jos itsearviointia ja reflektiota ei tapahtuisi niin kehitys hidastuisi tai pysähtyisi kokonaan (Schön, 2016). Opettajan käsitys itsestään rakentuu opetustyössä saatujen kokemusten pohjalta. Myönteiset kokemukset, onnistumiset ja opiskelijoilta saatu palaute vahvistavat käsitystä itsestä pätevänä opettajana, kun taas epäonnistumiset ja kielteinen palaute voivat heikentää sitä ja jopa johtaa opetustyön lopettamiseen (Lindblom-Yläne & Nevgi, 2009). Negatiivinen palaute voi aiheuttaa opettajassa puolustusreaktion, joka voi johtaa aikaisemmasta valtavasti erottuvaan itsekäsitykseen (Beijaard, Verloop, & Vermunt, 2000). Tämänkaltaisten negatiivisten tapausten kannalta itsereflektointi on kehityksen osalta tärkeää, koska sillä voidaan edesauttaa kehitystä ja vahvistaa omaa opettajuuttaan ilman radikaaleja muutoksia.

Husun ym. (2015, ss. 320-340) mukaan reflektio on osana opettajuuden kehittymistä jo opiskeluaikoina. Heidän mukaansa opiskelijat harjoittelevat omien koulumuistojen reflektointia opettajaharjoitteluissa. Opiskelijat voivat reflektoida omien kokemuksiansa ja teorian pohjalta, jota kautta he voivat kehittää tulevaa ammatti-identiteettiään (Toom; Husu; & Patrikainen, 2015).

## 2.3 Oppimisympäristö ja kouluilmapiiri

Oppimisympäristöjä on useita, kuten fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia ja nykypäivänä myös digitaalisia tekijöitä, jotka vaikuttavat oppimiseen. Oppiminen ei siis tapahdu vain luokkahuoneessa vaan koko ympäristössä, jossa oppimista ja opetusta toteutetaan

(Manninen, et al., 2007). Hyvä oppimisympäristö tukee oppimista tarjoamalla turvallisen, monipuolisen ja kannustavan ympäristön, jossa opetus ja oppiminen tapahtuu.

Suomen opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) avaa oppimisympäristön määritelmää vielä laajemmaksi. OPS:in mukaan oppimisympäristö on paikka, tila tai yhteisö ja toimintakäytäntö, jossa opiskelua tai oppimista toteutuu. Ops laajentaa oppimisympäristön käsitteen vielä materiaalit, välineet sekä palvelut, joita käytetään opiskeluun kattavaksi (Opetushallitus, 2014, p. 29).

Fyysisiä oppimisympäristöjä ovat esimerkiksi luokkahuoneet, metsäretket tai ruokala. Sosiaalisia oppimisympäristöjä ovat esimerkiksi vuorovaikutustilanteet sisältäen koko kouluyhteisön eli esimerkiksi oppilaan ja toisen oppilaan tai oppilaan ja opettajan väliset vuorovaikutus tilanteet. Psyykkisiä oppimisympäristöjä ovat ilmapiiri, motivaatio ja oppimismenetelmät. Psyykkiset oppimisympäristöt sisältävät myös tuen määrän, laadun ja tyyppin, joita oppilaat saavat koulussa. Digitaalisia oppimisympäristöjä ovat esimerkiksi verkkokurssit tai digitaaliset alustat, joilla oppiminen tapahtuu. (Manninen, et al., 2007).

### 3 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää yhteyksiä ja vaikutuksia peruskoulun opettajien omien koulumuistojen ja opettajuuden kehittymisen välillä. Saldanan (2011) mukaan tutkimuksen tarkoituksen sanoittaminen yksinkertaisesti on efektiivinen metodi vastaamaan siihen, miksi tutkimus toteutetaan. Koemme tämän tutkimuksen olevan merkityksellistä, koska oman opettajuuden reflektointi on tärkeää. Luokanopettajaopinnoissa ei painoteta opettajuuden reflektoinnin tärkeyttä, joten päätimme tutkia asiaa itse. Alkuperäinen tutkimuskysymyksemme oli ”miten peruskoulun opettajien koulumuistot vaikuttavat opettajuuden kehittymiseen”. Tutkimusdataa analysoidessamme tutkimuskysymykset laajenivat yhdestä kysymyksestä kahteen. Datasta nousi esille oppimisympäristöjen ja luokkailmapiirin reflektoinnin tärkeys opettajuuden rakentajana. Aiheesta on laajasti aikaisempaa tutkimusta. Kuten esimerkiksi Heikkilä ym. (2012), Körkkö (2013) ovat tutkimuksissaan todenneet, yksilön omilla koulumuistoilla on selkeä yhteys oman opettajuuden kehittymiseen.

Tutkimuksessa keskityimme peruskoulun opettajien koulumuistoihin ja kokemuksiin. Keskeisintä tutkimuksessamme on, millaisia koulumuistoja peruskoulun opettajilla on ja miten nämä muistot ja kokemukset ovat vaikuttaneet opettajuuden rakentumiseen. Tutkimuskysymyksemme ovat:

- 1. Millaisia vaikutuksia peruskoulun opettajien koulumuistoilla on oman opettajuuden kehittymiseen?**
- 2. Millaisia vaikutuksia peruskoulun opettajien omilla oppimisympäristöillä ja luokkailmapiirillä on ollut oman opettajuuden kehittymiseen?**

## 4 Menetelmät

### 4.1 Aineiston keruu

Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää yhteyksiä peruskoulun opettajien ja heidän omien koulumuistojensa välillä opettajuuden kehittymisen näkökulmasta. Esimerkiksi Kärkkön (2013) ja Lindblom-Ylänteen ym. (2009) mukaan opettajat rakentavat omien koulumuistojen pohjalta ideaalisen professionaalisen minänsä. Tutkimusten perusteella on siis tärkeää, että opettajat käsittelevät omia koulumuistojaan.

Tutkimus toteutettiin sähköisellä kyselylomakkeella, joka koostui avoimista kysymyksistä. Sähköisen haastattelulomakkeen käyttäminen mahdollisti tutkimukseen osallistumien vastaamisen omien aikataulujensa mukaisesti. Pyrimme rakentamaan kyselylomakkeesta tutkimuksen kohteiden kannalta mahdollisimman selkeän. Halusimme lisäksi rakentaa kysymyslomakkeen siten, että kysymykset etenevät loogisessa järjestyksessä. Lisäksi halusimme varmistaa, ettei kysymyslomake ole liian pitkä. Tällä halusimme saavuttaa vastaajien mielenkiinnon pysymisen loppuun saakka ja heidän kyselyynsä käyttämän aikansa rajaamisen kohtuulliseksi. Tutkimuslomake testattiin luokkatovereillamme. Testauksen pohjalta osa kysymyksistä muotoiltiin eri tavalla, jotta ne olisivat vastaajalle mahdollisimman selkeitä.

Koemme itse tutkimuksemme aiheen mielenkiintoiseksi luokanopettajakoulutuksen aikaisen koulumuistojen reflektoinnin vähäisyyden vuoksi. Koemme, että omissa työelämän kokemuksissa on noussut esille omiin opettajiin nojaaminen, ja kehittyminen omien koulumuistojen pohjalta.

Tutkimuksessa keskityimme peruskoulun opettajien koulumuistoihin. Tutkimuksessamme keskeisintä on se, millaisia koulumuistoja peruskoulun opettajilla on ja miten ne ovat vaikuttaneet heidän opettajuutensa rakentumiseen. Omien koulumuistojen pohjalta opettajat rakentavat ideaalisen professionaalisen minänsä, joka on heidän mielestään niin sanottu täydellinen opettaja (Kärkkö, 2013).

## 4.2 Aineiston analyysi

Tämä tutkimus on laadullinen tutkimus, jossa käytetään hyväksi aiempien tutkimusten teoreettista tarkastelua. Tutkimuksessa hyödynnetään kahta sisällönanalyysin keinoa, jotka ovat teoriapohjainen- ja aineistolähtöinen sisällönanalysointi. Sisällönanalyysi toimii perusanalyysimenetelmänä laadullisessa tutkimuksessa (Sarajärvi & Tuomi, 2017). Drisko ym. (2016) ja Sarajärvi ym. (2017) ovat yhtä mieltä sisällönanalyysin olevan optimaalisin menetelmä. Driskon ym. (2016) mukaan laadullinen sisällönanalyysi on tehokkain menetelmä kuvaamaan vuorovaikutuksen merkitystä. Tutkimuksessa käytettävää teoriapohjaista sisällönanalyysia käytetään muun muassa, kun tutkitaan vastaajien oppimisympäristöjä koskevia vastauksia.

Laadullinen sisällönanalyysi tarkastelee sisältöä, sekä tekstien keskeisiä teemoja ja merkityksiä (Drisko & Maschi, 2016). Drisko ym. (2016) lisää sisällönanalyysin käytön vielä mahdolliseksi, kun analysoidaan sisällön muodollisia piirteitä. Laadullinen sisällönanalyysi on monipuolinen ja joustava analyysimenetelmä, jota voidaan hyödyntää monenlaisiin aineistoihin ja tutkimuskysymyksiin (Drisko & Maschi, 2016).

Sekä teoriapohjainen, että aineistolähtöinen analyysi tukevat toisiaan tässä tutkimuksessa. Teoriapohjainen analyysi antaa viitekehyksen aineiston tarkastelulle ja mahdollistaa tulosten vertailun aiempaan tutkimukseen, kun taas aineistolähtöinen analyysi tuo esiin tutkimuksen kohteena olevien vastaajien omat kokemukset ja näkemykset ilman ennalta määrättyjä kategorisointeja.

## 4.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Sarajärven ja Tuomen (2017) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin ei ole olemassa yksiselitteistä ohjeistusta. Laadullinen tutkimus ei ole yksimielinen tutkimussuuntaus, ja siihen liittyy useita erilaisia tutkimusperinteitä. Tämän

monimuotoisuuden vuoksi myös luotettavuuteen liittyvät näkemykset vaihtelevat huomattavasti.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta on laatinut ohjeet hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseksi. Neuvottelukunnan mukaan tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys edellyttävät, että tutkimus toteutetaan näiden periaatteiden mukaisesti. Hyvän tieteellisen käytännön peruspilareita ovat esimerkiksi rehellisyys, avoimuus, huolellisuus ja toisten tutkijoiden työn kunnioittaminen.

Sarajärven ja Tuomen (2017) mukaan laadullisen tutkimuksen arvioinnissa on tärkeää tarkastella tutkimusta kokonaisuutena, jolloin keskeistä on sen johdonmukaisuus eli koherenssi. Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi eroaa siinä, että kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineiston analysoinnin ja luotettavuuden arvioinnin välistä rajaa ei voida vetää yhtä selkeästi, kuin määrällisessä tutkimuksessa.

Eettisyyttä tarkasteltaessa on tärkeää huomioida, että tutkimuksen laatu on keskeinen osa sen eettisyyttä. Tuomen ja Sarajärven (2017) mukaan laadullisen tutkimuksen ja eettisyyden suhde on kaksisuuntainen: tutkimustulokset vaikuttavat eettisiin ratkaisuihin ja toisaalta eettiset näkökulmat vaikuttavat tutkijoiden omiin ratkaisuihin. Tutkijan vastuulla on esimerkiksi huolellinen tutkimussuunnitelma ja selkeä raportointi. Driskon ja Maschin (2016) mukaan tutkimus vaatii eettisen arvioinnin aina, kun kerätään tietoa henkilöiltä. Lisäksi tutkimusaiheen valinta itsessään voidaan nähdä eettisenä kysymyksenä: miksi tutkimus toteutetaan, ja miksi juuri tätä aihetta tutkitaan (Sarajärvi & Tuomi, 2017).

Tässä tutkimuksessa aiheeksi valikoitui meille ajankohtainen ja merkityksellinen teema, eli opettajuuden rakentuminen. Hammersleyn ja Traianoun (2016) mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimusdatan turvallisella säilyttämisellä ja anonymiteetillä on etiikan näkökulmasta tärkeä rooli. Drisko ja Maschi (2016) korostavat ihmistutkimuksen eettistä vastuullisuutta ja institutionaalisen arvioinnin merkitystä erityisesti silloin, kun käsitellään arkaluonteista dataa. Vastaajat antavat sensitiivistä dataa omista näkemyksistään ja kokemuksistaan. Tämän vuoksi tutkimusdata on säilytettävä mahdollisimman turvallisesti.

Tutkimuksessamme noudettiin Turun Yliopiston eettistä ohjeistusta, ja tutkimusdataa säilytettiin Turun Yliopiston järjestelmissä.

## 5 Tulokset

Tutkimuksen tuloksia tarkasteltiin kolmesta eri näkökulmasta, joissa jokaisessa pohdittiin koulumuistojen vaikutusta opettajuuden rakentumiseen eri perspektiiveistä: oppilaiden kohtaamisen, palautteen antamisen ja oppimisympäristöjen näkökulmista. Lähes kaikkien tutkittavien vastauksissa oli pohdintaa jokaisesta näkökulmasta.

Tutkimukseen osallistui 8 peruskoulussa työskentelevää luokanopettajaa eri puolelta Suomea. Vastaajista naisia oli 6 ja miehiä 2. Tutkimukseemme osallistuneista 2 olivat vasta aloittelevia opettajia, eli he olivat työskennelleet opettajana alle 5 vuotta. Loput 6 vastaajaa olivat jo pitkän linjan opettajia, joiden ura on kestänyt yli 20 vuotta. Vastaajat olivat käyneet peruskoulun useammalla eri vuosikymmenellä vuosikymmenien 1970–2000 välillä, joten ikäjakauma on laaja. Tutkimukseen vastanneista 3 olivat käyneet peruskoulun 1970-luvulla, 3 1980-luvulla ja kaksi 1990 ja 2000-luvun taitteessa.

Tutkimustuloksista on havaittavissa selviä yhteyksiä omien koulumuistojen ja opettajuuden kehittymisessä. Tutkimustulokset olivat yhteneviä aikaisempien tutkimusten, kuten esimerkiksi Heikkilän ym. (2012) ja Kärkönen (2013) kanssa. Vastauksissa oli havaittavissa tutkittavien reflektiota oman peruskouluajan opettajien pedagogisiin taitoihin, toimintatapoihin ja oppimisympäristöihin. Tutkimuksessa kävi ilmi, että tutkittavat muistivat koulusta enemmän positiivisia asioita, mutta negatiiviset muistot saivat vahvemman painoarvon. Kaikki vastaajat olivat tuoneet ilmi sekä positiivisia, että negatiivisia muistoja. Tutkimukseen osallistuneista kaikki olivat myös reflektoineet jonkun tai joidenkin opettajien toimintaa.

Tutkimuskyselyssä tiedusteltiin, oliko vastaajien peruskouluvuosilta jäänyt mieleen joitakin opettajien toimintatapoja, joita he haluaisivat hyödyntää tai välttää omassa työssään. Vastaukset jaettiin kolmeen kategoriaan, jotka muodostuivat teorian analyysin ja datan analyysin pohjalta. Kategoriat ovat vuorovaikutus, palautteen antaminen ja oppimisympäristö ja luokkailmapiiri. Usean vastaajan vastaukset kuuluivat moneen eri kategoriaan.

Ensimmäisessä kategoriassa (vuorovaikutus) esille nousi etenkin turvallisuus, huomioonottaminen, huumorintaju, kannustaminen sekä rajojen tekeminen ja ylläpitäminen. Vastaajat olivat reflektoineet omien opettajien toimintaa, ja miten se on vaikuttanut omaan opettajan työhön. Vastauksista kävi ilmi, että vastaajat hyödynsivät samanlaisia sosiaalisia käytänteitä, kuin heidän omat opettajansa.

*”Lempeä, turvallinen, johdonmukainen, auktoriteetti, reilu, älykäs, kannustava, inspiroiva.” (vastaaja 7)*

*”Omasta peruskouluajastani on jäänyt mieleen etenkin opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutus ja sen tärkeys. Pysin itsekkin kohtaamaan lapset arjessa empaattisesti ja lämmöllä sekä pitämään huumorin työssä mukana” (vastaaja 1)*

Toisessa kategoriassa (reflektio, palautteen antaminen) esille nousi palautteen antamisen määrän ja palautteen muotoilun tärkeys. Vastauksista selvisi, että kaikki vastaajat olivat reflektoineet palautteen saannin tärkeyttä. Palautteen saannilla ja sen muotoilulla on yhteys siihen, millaista ja missä tilanteissa vastaajat antavat palautetta.

*”Positiivinen palaute jättää aina hyvän jäljen, jota haluaa siitä eteenpäin vaalia ja toimia niin jatkossakin. Siksi sitä yrittää omassa työssään antaa niin usein ja paljon kuin mahdollista.” (vastaaja 3)*

*”Olen yrittänyt kiinnittää huomiota, kuinka antaa negatiivista palautetta ja mihin kohdentaa sitä ja kummalla on suurempi vaikutus erilaisissa tilanteissa huomaamalla hyvää ja ohjaamalla siihen vai antamalla negatiivista palautetta.” (vastaaja 6)*

Kolmannessa kategoriassa (oppimisympäristöt ja luokkailmapiiri) esille nousi fyysisten oppimisympäristöjen viihtyvyyden tärkeys, positiivinen luokkailmapiiri, kiusaamiseen puuttuminen ja oppilaiden nolaamisen välttäminen. Vastaajat olivat pohtineet, millaisia oppimisympäristöjä heillä oli ollut, ja miten he hyödyntävät näitä nykyään ammatissaan. Vastauksista kiva ilmi, että myös luokkailmapiirillä on merkittävä vaikutus opettajuuden rakentumiseen. Positiivisen ja rennon luokkailmapiirin ylläpitäminen edesauttaa vastaajien

mukaan koulusta kertyviä positiivisia kokemuksia. Tutkimuksessa selvisi, että vastaajat hyödyntävät positiivisen luokkailmapiirin keinoja, jotka muistavat omasta peruskoulu ajastaan nykyään ammatissaan.

*”Negatiivisena on jäänyt mieleen huonot oppimisympäristöt esim. vanha ja homeinen koulu, jossa oli pahat kosteusvauriot.” (vastaaja 1)*

*”Kiusaaminen sallittiin ja opettaja otti silmätikkuja.” (vastaaja 2)*

*”Yritän kuunnella aktiivisesti, olla oppilaan saatavilla, puutun kiusaamiseen ja sen jälkiseuranta tiiviisti.” (Vastaaja 5)*

Tutkimuslomakkeessa kysyttiin, onko vastaajien omalla suhtautumisella koulunkäyntiin ollut vaikutuksia heidän toimintatapoihinsa työsssänsä. Jokainen kahdeksasta vastaajasta kertoi oman positiivisen suhtautumisensa koulunkäyntiin vaikuttaneen heidän toimintatapoihinsa opettajana jollakin tavalla. Osalle vastaajista positiivinen suhtautuminen koulunkäyntiin toimi motivaationa hakea opiskelemaan alalle. Erityisesti vastaajat olivat reflektoineet positiivista asennetta ja oppilaiden kohtaamista. Esille nousi myös kaverit ja kiusaamiseen puuttuminen, joka ilmeni kahdesta vastauksesta.

*”Olen sitä mieltä, että koska oma suhtautuminen koulunkäyntiin on aina ollut positiivinen, jaksan tätä hullunmyllyä tänä päivänä siitakin huolimatta, että se on välillä kaikkea muuta kuin kivaa ja rentoa. En halua vaihtaa alaa, vaikka jokainen päivä on haastava ja kaikki vaikeutuu vuodesta toiseen eteenpäin mentäessä ja ehkä jossain muussa työssä pääsisi paljon helpommalla. Lapset tarvitsevat rajat ja rakkautta. Toisinaan kotoa ei näitä löydy juurikaan, joten on tärkeää, että koulu edes tarjoaa sellaisia ja auttaa kasvamaan tähän kovaan maailmaan. Omat arvot ylipäätään ovat peili omaan toimintaan työssäni.” (vastaaja 3)*

*”Yritän saada oppilaat kiinnostumaan ja kohdata heidät itsenään, kuunnella ja keskustella. Itseäni ei koulunkäynti ihmeellisemmin kiinnostanut. Se piti vain hoitaa.”*

*(vastaaja 4)*

*”Olen yrittänyt pohtia miksi ja mitkä asiat ovat vaikuttaneet omiin kokemuksiin ja kerännyt sieltä toimivia malleja sekä tietoisesti yrittänyt muuttaa negatiivisia malleja tai ajatuksia positiivisiksi tai neutraaleiksi.” (vastaaja 6)*

Kyselylomakkeessa selvitettiin myös negatiivisten koulumuistojen ja -kokemusten vaikutusta opettajuuden kehittymiseen, ja miten vastaavia negatiivisia tunteita omille oppilaille voitaisiin ennaltaehkäistä. Vastaajista lähes kaikilla oli omana kouluajanansa joitain negatiivisia kokemuksia. Vastauksista nousi esille eniten kiusaaminen, oppilaiden nöyryytys, opettajan toiminta ja huonot oppimisympäristöt. Osa vastaajista koki oppilaiden nöyryytyksen olevan osa ”sen aikaista” koulua, kun taas osa vastaajista koki nöyryyttämisen hyvinkin traumaattisena. Tämä voi nykykoulumaailmaan peilaten kuulostaa hyvinkin rankalta, mutta esille täytyy nostaa, että koulumaailma on muuttunut hyvin paljon 1970–1980-luvulta. Kiusaaminen nousi esille usealla vastaajalla, ja heidän huolensa koski nimenomaan kiusaamisen sallimista. Opettajan toimintaa vastaajista reflektoi kaikki. Esille nousi silmätikuksi ottaminen, epätasa-arvoisuus ja työkuuntoisuus. Työkuuntoisuudella viitataan siihen, että opettaja oli saapunut useasti töihin krapulassa. Kyselylomakkeessa kysyttiin myös negatiivisen palautteen saannin vaikutuksia toimintaan ammatissa, johon yksi vastaajista vastasi. Vastaaja nosti esille, että negatiivisen palautteen saamisella on yhteys siihen, miten hän omassa ammatissaan kiinnittää huomiota siihen, miten rakentaa negatiivisen palautteen rakentavaksi.

*”Alakoulusta luokanopettaja, joka ei kohdellut kaikkia tasavertaisesti vaan esimerkiksi suosi tiettyjä oppilaita. Lisäksi opettajan opetukseen liittyi vahvasti uskonnollisuus ja vanhanaikaiset käytännöt esim. vastatessa tuli nousta seisomaan. Yläkoulussa liikunnanopettaja oli ankara ja negatiivinen ja tunnit tuntuivat aina siltä, että olet suurennuslasin alla ja arvostelun alaisena. Opettaja sai minut varomaan epäonnistumista.” (vastaaja 1)*

*”Erityisesti ”vanhan” kansan opettajista on muistoja, jolloin meitä jopa nöyryytettiin nousemaan oman paikan vierelle kertomaan esim. Isä meidän rukousta ja jos ei*

*mennyt oikein niin se toistettiin niin monta kertaa, että se meni oikein. Yläkoulun puolella oli myös opettajia, jotka lakkasivat opettamasta sellaisia oppilaita, jotka eivät miellyttäneet heitä eikä esim. Englannin opettaja 7-luokan jälkeen tarkistanut minun tehtäviä tai noteerannut tekemisiini.” (vastaaja 6)*

Opettajan pedagogisesta osaamisesta vastaajat nostivat esille opettajien huonot vuorovaikutustaidot, oppilaista piittaamattomuuden, heikot ryhmänhallintataidot ja liian suuren auktoriteetin hyväksi käyttämisen. Nämä ilmenivät vastauksista siten, että vastaajat olivat reflektoineet heidän mieleensä jääneiden tiettyjen opettajien toimintaa. Vastaajat kertoivat, että he yrittävät ammatissaan välttää vastaavia tapoja ja keinoja.

*”Krapulainen opettaja, kylmä opettaja eli liikaa auktoriteettia.” (vastaaja 8)*

*”muutama tyly opettaja (vuorovaikutustaidot heikot, kun jälkeinpäin ajattelee)”  
(vastaaja 5)*

Tutkimustulokset osoittavat selvästi, että vastaajat olivat reflektoineet paljon omia negatiivisia koulumuistojaan. Kaikki kahdeksan vastaajaa olivat pohtineet, kuinka vastaavien negatiivisten kokemusten ja tuntemusten välittymistä omiin oppilaiseen voisi ennalta ehkäistä/ratkaista. Vastaajat painottivat erityisesti, että he pyrkivät ehkäisemään vastaavia tilanteita oppilaantuntemuksella, oppilaiden kohtaamisella yksilötasolla ja kiinnittämällä huomiota oppimisympäristön viihtyvyyteen. Osa vastaajista painotti, kuinka nykypäivän koulussa vaatimustaso on liian pieni, ja kaikkea täytyy vain ymmärtää.

*”Pyrin tekemään oppimisympäristöstä mahdollisimman viihtyisän omien resurssien puitteissa.” (vastaaja 1)*

*”Nykypäivän koulunkäyntiä seurattessani katson, että ennen oli paremmin. Nykyään pitää oppilaita ymmärftää ihan kaikessa. Ymmärtää ja ymmärtää. Vaatimuksia ei voi olla, kun se aiheuttaa ahdistusta. Siihen aikaan en edes tuntenut sanaa ahdistus. Oli vaan pakko tehdä ja suoriutua kun oli vaan pakko. En mennyt rikki. Pahaa mieltä*

*varotaan liikaa ja helpotetaan tehtäviä ja tekemistä. Kohta huomataan ettei voida ja osata tehdä mitään.” (vastaaja 4)*

Tutkimuksessa kävi ilmi, että jokainen vastaajista koki omilla koulumuistoillansa olevan merkitystä oman opettajuuden rakentumiseen. Vastaajat kertoivat, että tämä on käynyt ilmi refleктоimalla positiivisia ja negatiivisia koulumuistoja ja -kokemuksia. Positiiviset koulumuistot ovat vaikuttaneet motivaationa alalla hakemiseen, ja oman toiminnan opettajana peilaamiseen omiin hyviin koulumuistoihin. Negatiivisten koulumuistojen vaikutus näkyy haluna toimia paremmin ja ennaltaehkäistä vastaavien tunteiden ja kokemusten välittymistä omille oppilaille.

## 6 Pohdinta

Tässä tutkimuksessa pohdintaosia on jaettu kahteen osaan. Osiot ovat tulosten analysointi, sekä jatkotutkimus ja yhteenveto. Tutkimuksessa tehtiin näin, jotta pohdintaosio pysyisi selkeänä.

### 6.1 Tulosten analysointi

Tämän tutkimuksen tulokset osoittivat selviä vaikutuksia peruskoulun opettajien omien koulumuistojen ja opettajuuden rakentumisen välillä. Tulokset osoittivat lisäksi, että oppimisympäristöjen ja luokkailmapiirin reflektoinnilla on selkeä vaikutus opettajuuden kehittymiseen. Tutkimustuloksista oli havaittavissa, että opettajat keskittyvät omia koulumuistoja reflektoidessaan pääosin opettajan toimintaan. Tuloksista oli havaittavissa, että negatiivisten kokemusten välittyminen ei ollut riippuvainen ajanjaksosta, jolloin peruskoulu on suoritettu. Tämä tarkoittaa, että vuosikymmenestä riippumatta samat negatiiviset ongelmat esiintyvät koulun kontekstissa ja ne eivät ole muuttuneet aikaisempien tutkimusten tuloksista.

Opettajien koulumuistojen ja opettajuuden rakentumisen välillä oleva vaikutus oli nähtävissä heti. Jokainen vastaajista oli reflektoinut omia koulumuistojaan ja rakentanut näiden pohjalta erilaisia toimintamalleja ammatissaan. Lähes kaikki vastaajista olivat suoraan kopioineet joitakin omien opettajiensa hyväksi kokemiansa toimintamalleja ja -tapoja. Kaikilla vastaajilla nousi myös esille erilaisia negatiivisia muistoja ja kokemuksia, joita välttämällä he ovat kehittäneet omaa ammatti-identiteettiään.

Vasalammen (2022) mukaan palautteen saannilla on kriittinen rooli oppilaiden motivaation tukemisessa. Yksittäisesti suorituksesta ja siihen liittyvistä prosesseista tarkasti kohdennettu positiivinen kehu tukee motivaatiota huomattavasti (Vasalampi, 2022). Huonosti rakennettu ja kohdennettu negatiivinen palaute taas vaikuttaa kielteisesti oppilaiden oppimiseen ja oppimismotivaatioon. Tutkimuksessa selvisi, että opettajat ovat koulumuistojensa pohjalta reflektoineet palautteen antamisen ja muotoilun tärkeyttä.

Heikkilä, Uusiautti ja Määttä (2012) selvittivät tutkimuksessaan opettajaopiskelijoiden ammatillisen identiteetin kehittymistä, ja sen yhteyttä omiin koulumuistoihin. Tulosten perusteella koulumuistoilla on merkittävä vaikutus ammatillisen identiteetin rakentumiseen, sillä opiskelijat hyödyntävät omia kokemuksiaan rakentaessaan pedagogisia toimintamalleja. Tämä tutkimus tukee Heikkilän, Uusiautin ja Määttän (2012) tutkimuksen tuloksia, sillä tutkimuksemme tulokset ovat täysin linjassa heidän kanssaan.

Tutkimuksessa haluttiin selvittää, onko opettajien suhtautumisella koulunkäyntiin ollut vaikutusta opettajuuden rakentumiseen. Osa vastaajista kertoi viihtyneensä koulussa ja osa ei. Kouluviihtyvyyden merkitystä opettajuuden kehittymiseen ei kuitenkaan pysty toteamaan, koska sekä koulussa viihtyneiden, että koulussa viihtymättömien vastaukset olivat linjassa toistensa kanssa. Näin ollen tutkimuksessa ei saatu vertailua vastausten välille. Tutkimuksessa kävi ilmi, että jokainen opettaja on reflektoinut palautetta, jota on saanut omana peruskoulu aikanaan. Vastauksista kävi ilmi, että opettajat ovat ottaneet omakseen tapoja ja tilanteita, joissa antaa positiivista palautetta. Opettajat kertovat, että positiivisen palautteen antaminen auttaa oppilaita jaksamaan koulussa. Osa myös kertoi, että positiivisen palautteen saamisella oli merkittävä rooli alalle hakeutumisessa.

Negatiivisen palautteen saamisen vaikutuksella opettajuuden kehitykseen oli vastaajilla kahta eri näkemystä. Vähemmistö vastaajista kertoo kiinnittävänsä huomiota siihen, miten negatiivinen palaute muotoillaan rakentavasti, kun taas enemmistö kertoo, että eivät koe negatiivisen palautteen saannilla olevan vaikutusta omaan toimintaansa. Näin ollen negatiivisen palautteen saannilla ei voida todeta olevan merkityksellistä vaikutusta opettajuuden kehittymiseen.

Negatiivisilla koulumuistoilla ja oppimiskokemuksilla oli suuria vaikutuksia vastaajien opettajuuden kehittymiseen. Negatiivisten koulumuistojen vaikutus näkyi jälleen omien opettajien toiminnan refleктоimisena. Kaikki vastaajista olivat refleктоineet omia negatiivisia koulumuistojaan ja kehittäneet näiden pohjalta omia toimintatapojaan.

Tutkimuksessa nousi esille vastauksien pohjalta oppilaiseen kohdistunutta nöyryytystä ja kiusaamista. Nämä huomioidut ovat kuitenkin vanhoja, sillä vastaava toiminta ei kuulu

nykypäivän koulumaailmaan millään tavalla. Tämän tutkimuksen lukijakunnalle tämä informaatio ei siis ole relevanttia. Fleming ja Sintonen (2020, ss. 318-319) ovat asiasta eri mieltä. Heidän mukaansa ihmiset siirtävät tiedostamattaan omia kasvatustapojensa seuraavalle sukupolvelle. Flemingin & Sintonen (2020) mukaan tällaiset nöyryyden ja häpeän tunteet eivät ole hävinneet kasvatuskulttuurista, vaan vaihtaneet muotoaan. He nostavat esille lasten eriarvoisen kohtelun ja opetuksen tason vaihtelun. Artikkelissa mainitaan myös, että oppilaana koetut häpeän ja nöyryyden tunteet voivat vaikuttaa kasvattajan ammatti-identiteettiin ja toimintatapoihin (Flemming & Sintonen, 2020).

Tutkimuksessa ei kuitenkaan havaittu, että vastaajien omilla häpeän tai nöyryyden tunteilla olisi ollut vaikutuksia opettajuuden rakentumiseen. Opettajan toimintatavoissa tämä taas näkyi todella vahvasti. Vastaajat halusivat välttää vastaavien tunteiden välittämisen omille oppilailleen.

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että kaikki vastaajista olivat reflektoineet omia oppimisympäristöjään ja peruskoulun luokkailmapiiriä. Vastaukset osoittavat selkeän yhteyden opettajuuden kehittymisen ja oppimisympäristöjen sekä luokkailmapiirin välillä. Tuloksista kävi ilmi, että opettajat hyödyntävät hyväksi kokemiaan oppimisympäristöjä ammatissaan. Jokainen vastaajista oli myös reflektoinut, millainen opettajan toiminta auttoi rakentamaan rennon ja turvallisen luokkailmapiirin ja toimimaan tämän mukaisesti.

Oppimisympäristöt ovat nousseet tärkeäksi puheenaiheeksi vasta uusimmissa opetussuunnitelmien versioissa. Vuoden 2014 ops:issa kerrotaankin, että oppimisympäristöjä tulisi käyttää monipuolisesti opetuksen tukena (Opetushallitus, 2014).

Tutkimuksen vastauksissa nousi esiin oppimisympäristö käsitteen alle liittyviä aiheita, kuten kiusaaminen (kouluviihtyvyys) ja homeinen koulu (fyysinen oppimisympäristö).

Oppimisympäristö vastauksissa liittyi useimmiten negatiivisesti aiheeseen.

Oppimisympäristöön liittyy vahvasti myös kouluviihtyvyys (Tian, Chu, & E. Scott, 2016). Tian ym. (2016) korostavat oppimisympäristöjen suurta vaikutusta oppilaiden koko kouluelämään. Tutkimuksemme tulleet negatiiviset vastaukset liittyivät paljolti kouluviihtyvyyteen, joka on tärkeä tekijä oppimisessa ja opetuksessa. Vahvana esimerkkinä

nousi kiusaaminen, joka on suoraan yhteydessä kouluviihtyvyyteen ja kuinka paljon se vaikutti omaan opiskeluun ja tulevaisuudessa omaan opettajuuteen. Vastauksista nousi myös esille opettajan toiminta, joka mahdollisti oppilaiden nolaamisen. Oppilaiden nolaamisen mahdollistaminen vaikuttaa kouluviihtyvyyteen erittäin negatiivisesti. Tämänkaltaiset negatiiviset tekijät vaikuttavat oppimisympäristöön ja myös itse oppimiseen, kuten Tian ja kumppanit (2016) kertovat miten kouluviihtyvyys ja oppimisympäristö vaikuttavat oppimiseen ja opetukseen.

Tutkimuksemme tulokset ovat yhteneviä esimerkiksi Heikkilän ym. (2012), Beijaardin ym. (2000) ja Kōrkön (2013) tutkimusten kanssa. Tämä lisää tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa dataa aikaisempien tutkimusten tueksi. Tutkimuksen tulosten yhtenevä linjaus aikaisempien tutkimusten kanssa osoittaa, että tähän tavoitteeseen päästiin.



*Kuvio 1 Koulumuistojen vaikutus opettajuuden rakentumiseen.*

Kuvio 1 osoittaa, kuinka positiiviset ja negatiiviset koulumuistot toimivat limittäin opettajuuden rakentumisen pohjana. Sekä positiivisten, että negatiivisten koulumuistojen reflektoinnilla on merkittävä rooli opettajuuden kehittämisessä.

## 6.2 Jatkotutkimus ja yhteenveto

Tutkimus tuotti paljon yhteneviä ja mielenkiintoisia tutkimustuloksia. Tämä tutkimus vastaa tutkimuskysymyksiin. Tuloksista saatiin selville, että luokanopettajien omilla koulumuistoilla ja oman opettajuudella rakentumisella on selkeä yhteys. Yhteys tuli selkeänä tutkimuskysymyksiin vastauksissa. Reflektointi, palaute ja oppimisympäristö olivat suuressa roolissa vastaajien koulumuistoissa. Näillä oli suuri vaikutus vastaajien omaan opettajuuden rakentumiseen. Tutkimustulokset olivat yhdenmukaisia aiempien vastaavien tutkimusten kanssa.

Tutkimusta voisi laajentaa ja jatkaa keräämällä enemmän dataa. Tutkimuskysymystä ja vastauksien määrää voisi syventää, jotta saataisiin laajempaa tietoa aiheesta. Aiheen ollessa hyvin yksilöllinen, vastauksien määrän kasvattaminen toisi monipuolisuutta tutkimustuloksiin ja tutkimustuloksista tulisi näin luotettavampia. Aiheesta lisääntyvän kirjallisuuden pohjalta saataisiin uusia näkökulmia ja enemmän tarkasteltavia yksityiskohtia.

Jatkotutkimuksiin olisi hyvä kerätä vastaajia eri puolilta Suomea. Samalla voitaisiin tutkia, onko maantieteellisellä sijainnilla merkitystä ja esiintyykö Suomen sisällä alueellisia eroja siinä, miten koulumuistot vaikuttavat omaan opettajuuteen.

Tutkimuksen teko sujui ongelmitta. Tutkimuksen tekeminen oli meille erittäin opettavainen. Tutkimusprosessi syvensi paljon meidän tietoa ja taitoja aiheesta. Opimme paljon tutkimuksen aikana opettajuuden kehityksestä ja vaikutuksesta, joka vaikuttaa meidän kehitykseen opettajina. Saimme vastauksista paljon mietittävää ja hyödynnettävää tulevaisuutta ajatellen. Koemme, että tutkimuksesta voi olla hyötyä meille, sekä muille samassa tilanteessa oleville opettajaopiskelijoille tulevaisuudessa.

## 7 Lähdeluettelo

- Beijaard, D.;Meijer, P.;& Nico, V. (2004). Reconsidering research on teachers' professional identity. *Teaching and Teacher Education*, 107 - 128.
- Beijaard, D.;Verloop, N.;& Vermunt, J. D. (2000). Teachers' perceptions of professional identity: an exploratory study from a personal knowledge perspective. *Teaching and teacher education*, 749-764.
- Day, C.;& Gu, Q. (2007). Variations in the Conditions for Teachers' Professional Learning and Development: Sustaining Commitment and Effectiveness over a Career. *Oxford Review of Education*, 423-443.
- Drisko, J. W.;& Maschi, T. (2016). *Content analysis*. New York: Oxford University Press.
- Flemming, L.;& Sintonen, S. (2020). Häpeä osana suomalaista kasvatuskulttuuria. *Varhaiskasvatuksen Tiedelehti*, 314-328.
- Hammersley, M.;& Traianou, A. (2016). *Ethics in qualitative research : controversies and contexts*. Lontoo: London : SAGE.
- Heikkilä, V.;Uusiautti, S.;& Määttä, K. (2012). Teacher Students' School Memories as a Part of the Development of Their Professional Identity. *Journal of Studies in Education*, 215 - 229.
- Hietala, A. (2021). *Omaa opettajuutta rakentamassa*. Tampere.
- Körkkö, M. (2013). *Koulumuistojen ja opetusharjoitteluiden merkitys luokanopettajaopiskelijoiden opettajuuden rakentumisessa*. Rovaniemi.
- Koski-Heikkinen, A.;Määttä, K.;& Uusiautti, S. (2014). The birth and development of Vocational Education Teachers' (VET) professional identity. *International Journal of Research Studis in Education*.
- Laine, T. (2004). *Huomisen opettajat*. Hämeenlinna.
- Lindblom-Ylänne, S.;& Nevgi, A. (2009). *Yliopisto-opettajan käsikirja*. Helsinki: Helsingin yliopiston kirjasto WSOY Pro Oy/Sanoma Pro.
- Luukkainen, O. (2005). *Opettajan matkakirja tulevaan*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Manninen, J.;Burman, A.;Koivunen, A.;Kuittinen, E.;Luukannel, S.;Passi, S.;& Särkkä, H. (2007). *Oppimista tukevat ympäristöt : johdatus oppimisympäristöajatteluun*. Helsinki: Opetushallitus.
- Maunumäki, M.;& Valkonen, L. (2022). Oppiminen ja opettajuus jatkuvan oppimisen uuspedagogiikassa. *Aikuiskasvatus*, 336-342.
- Opetushallitus. (2014). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*. Helsinki, Suomi: Opetushallitus.
- Saldana, J. (2011). *Fundamentals of qualitative research*. New York : Oxford University press.

- Sarajärvi, A.;& Tuomi, J. (2017). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Schön, D. (2016). *The reflective practioner : how professionals think in action*. Abingdon, Enland ; New York, NY : Routledge, 2016.
- Tian, L.;Chu, S.;& E. Scott, H. (9. kesäkuu 2016). *Child Indicators Reasearch*. Noudettu osoitteesta The Chain of Relationships Among Gratitude, ProsocialBehavior and Elementary School Students' SchoolSatisfaction: The Role of School Affec:  
[https://www.researchgate.net/publication/279233811\\_The\\_Chain\\_of\\_Relationships\\_Among\\_Gratitude\\_Prosocial\\_Behavior\\_and\\_Elementary\\_School\\_Students'\\_School\\_Satisfaction\\_The\\_Role\\_of\\_School\\_Affect](https://www.researchgate.net/publication/279233811_The_Chain_of_Relationships_Among_Gratitude_Prosocial_Behavior_and_Elementary_School_Students'_School_Satisfaction_The_Role_of_School_Affect)
- Toom, A.;Husu, J.;& Patrikainen, S. (2015). Student teachers' patterns of reflection in the context of teaching practice. *European Journal of Teacher Education*, 320-340.
- Uitto, M. (2011). *Storied Relationships: Students Recall Their Teachers*. oulu.
- Vasalampi, K. (2022). *Näin motivoit oppimaan*. Santalahti-kustannus.

## Liitteet

### Liite 1. Tutkimuksen saatekirje

Hei virassa työskentelevä peruskoulun opettaja.

Kandidaatintutkielmamme käsittelee koulumuistojen vaikutusta peruskoulun opettajien opettajidentiteetin kehittymiseen. Tutkimus suoritetaan kvalitatiivisella sähköisellä kyselylomakkeella. Tässä lomakkeessa informoimme kyselylomakkeeseen ja tutkimukseen liittyvät perusasiat.

Tutkimuksessa ei kerätä henkilötietoja, eikä datan analyysin jälkeen yksikään yksilö ole tunnistettavissa. Kyselyyn osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja sen voi halutessaan jättää kesken missä vaiheessa tahansa. Osallistuessasi kyselyyn annat suostumuksen vastautesi käyttämiseen osana kandidaatin tutkielmaa. Tutkimusaineistoa säilytetään Turun yliopiston tietojärjestelmissä kandidaatintutkielman hyväksymiseen asti, minkä jälkeen aineisto poistetaan tietoturvallisesti. Kyselyyn osallistuminen kestää noin 15 minuuttia. Jokainen vastaus on tutkimuksemme kannalta äärimmäisen tärkeä.

Kiitos jo etukäteen vastauksestasi, arvostamme niitä suuresta!

Mikäli tarvitsette lisätietoa tutkimusta koskien, voitte olla yhteydessä

### Liite 2. Kyselylomake

1. Vastauksiani saa käyttää tutkimuksessa

Kyllä ( )

Ei ( )

2. Minä vuosina olet ollut peruskoulussa?

3. Millaisia positiivisia muistoja sinulla on peruskoulun aikaisista opettajistasi?

4. Millaisia negatiivisia muistoja sinulla on peruskoulun aikaisista opettajistasi?

5. Millaisia opettajan toimintatapoja sinulla on jäänyt mieleesi omasta peruskouluajastasi?  
Miten olet ottanut näitä toimintatapoja käyttöön työssäsi?

6. Miten oma suhtautumisesi koulunkäyntiin peruskoulussa on vaikuttanut toimintatapoihisi opettajan työssä?

7. Millaista positiivista palautetta sait peruskoulussa?

8. Millaisia vaikutuksia positiivisen palautteen saannilla peruskoulussa on ollut opettajan työssäsi?

9. Millaista negatiivista palautetta sait peruskoulussa?

10. Millaisia vaikutuksia negatiivisen palautteen saannilla peruskoulussa on ollut opettajan työssäsi?

11. Millaisia positiivisia kokemuksia sinulla on peruskoulusta?

12. Miten hyödynnät näitä positiivisia kokemuksia työssäsi?

13. Millaisia negatiivisia kokemuksia sinulla on peruskoulusta?

14. Miten vältät negatiivisten kokemusten välittymisen omiin oppilaisiisi?

15. Mitä haluaisit vielä sanoa aiheesta?